

Ihmisoikeudet



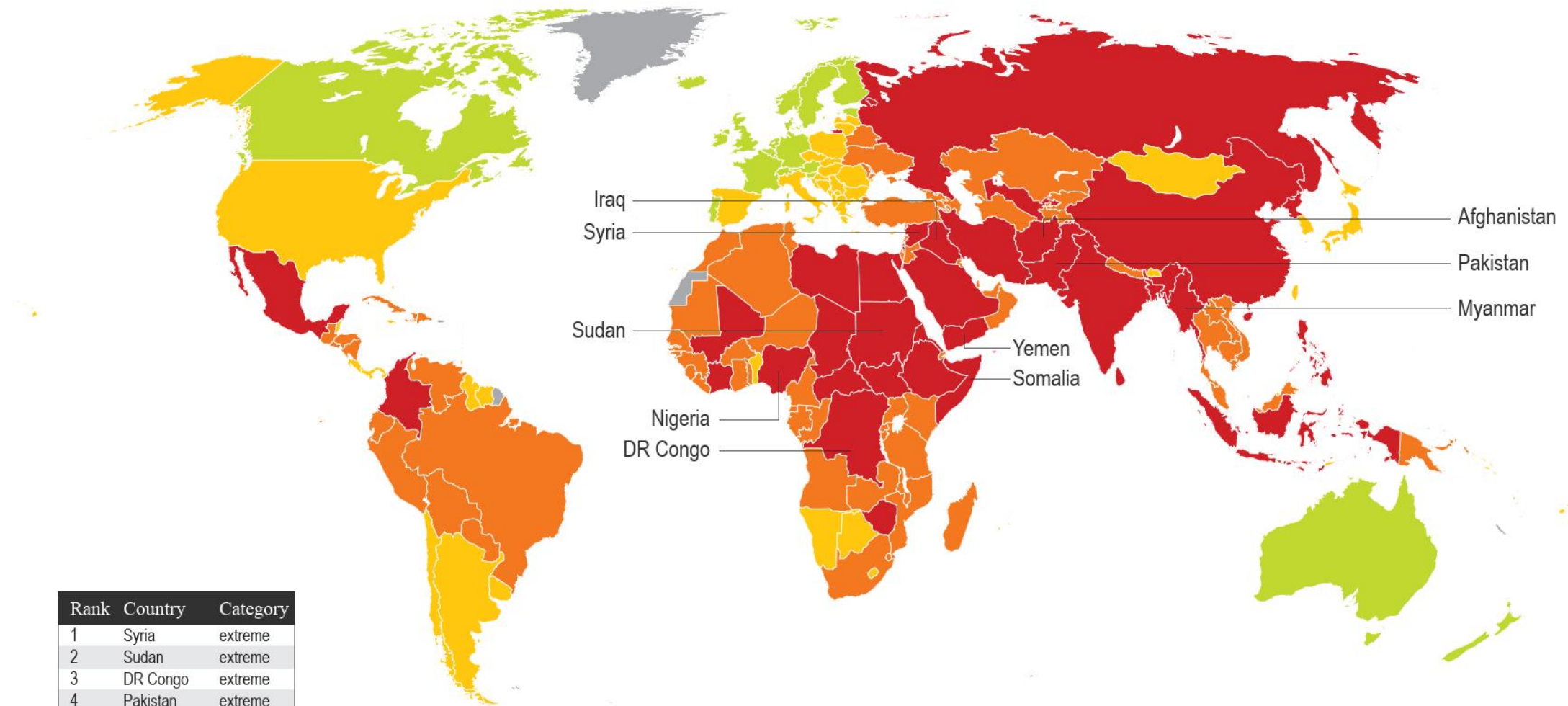
On löydetty uusi planeetta, johon lähetetään siirtokunta ihmisiä Maasta.

Uudella planeetalla ei ole mitään lakeja, oikeuksia, velvoitteita tai historiaa, jotka rajoittaisivat tai ohjaisivat ihmisten elämää.

Millaisia sopimuksia uuden siirtokunnan tulisi tehdä, jotta kaikilla uusilla asukkailla olisi tasavertaiset edellytykset hyvään elämään?

Millaisia oikeuksia ilman ette itse voisi tulla toimeen ja toisaalta mistä voisitte tarvittaessa luopua tai joustaa?





Iraq
 Syria
 Sudan
 Nigeria
 DR Congo
 Yemen
 Somalia
 Afghanistan
 Pakistan
 Myanmar

Rank	Country	Category
1	Syria	extreme
2	Sudan	extreme
3	DR Congo	extreme
4	Pakistan	extreme
5	Somalia	extreme
6	Afghanistan	extreme
7	Iraq	extreme
8	Myanmar	extreme
9	Yemen	extreme
10	Nigeria	extreme

Legend

Extreme Risk ■ 0 - 2.5	High Risk ■ >2.5 - 5	Medium Risk ■ >5 - 7.5	Low Risk ■ >7.5 - 10	■ No data
---------------------------	-------------------------	---------------------------	-------------------------	-----------

Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille ja ne perustuvat oikeudellisesti sitoviin sopimuksiin. Taustalla on YK:n vuonna 1948 tehty yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus. Keskeinen teesi on, että kaikki ihmiset **syntyvät vapaina ja tasavertaisina** arvoltaan ja oikeuksiltaan. Julistus on kansainvälisten ihmisoikeusnormien perusta, ja sen pohjalta on laadittu kansalaisyhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevat sopimukset.

Ihmisoikeuksien toteutumista voidaan tarkastella riskikartan avulla (ks. Edellinen kuva), joka kuva sitä, kuinka korkea riski ihmisoikeuksien loukkaamiseen on. Eli todennäköisyys siihen, että jotain loukkaavaa tapahtuu. Skandinavia on alueena parhaiten pärjäävää maailmassa. Näillä tumman punaisilla alueilla on korkea riski ihmisoikeusloukkauksiin. Mitkä asiat nostavat riskiä näillä alueilla? Esimerkiksi riskiä nostavia tekijöitä ovat: puheenvapaus, eli kaikilla ihmisillä ei ole tasa-arvoisia oikeuksia puhua vapaasti. Myös etniset ja lahkojen väliset konfliktit, työntekijöiden riittämätön suojelu ja kilpailu vedestä ja maasta paikallisten ihmisten ja yritysten välillä nostavat riskiä näillä alueilla. Ihmisoikeuksiin kuuluu esim. oikeus veteen, eikä se toteudu kaikilla ihmisillä.

Huomiona muutokset vuodesta 2014. Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset Ukrainan ihmisoikeuksiin.

Käsitteitä

- **Bruttokansantuote eli BKT** = Kaikkien maassa tuotettujen tavaroiden ja palveluiden arvo yhden vuoden aikana. Bruttokansantuotetta käytetään yleensä ilmaisemaan maan vaurautta ja hyvinvointia.
- **Inhimillisen kehityksen indeksi eli HDI** = Mittari, joka koostuu odotettavissa olevasta elinajasta, koulutuksesta ja elintasosta (BKT). Sen tavoitteena on tarjota vertailukelpoinen inhimillisen kehityksen mittari eri maiden välille ja kuvata, kuinka hyvän elämänlaadun maat pystyvät tarjoamaan asukkailleen.
- **Gini-kerroin** = Gini-kertoimella voidaan mitata matemaattisesti tietyn jakauman epätasaisuutta. Yleisimmin Gini-kerrointa käytetään kuvaamaan tuloerojen suuruutta.



oser to effect

A pair of brass scales of justice is shown against a blue background. The scales are slightly tilted, with the right pan hanging higher than the left pan. The lighting creates highlights on the metal surfaces, emphasizing their texture and form.

Ihmisoikeuksien vaaka

- Lapsen oikeudet
- Sanan- ja
mielipiteenvapaus
- Naisten oikeudet
- Taloudellinen eriarvoisuus
- Vähemmistöjen oikeudet
- Koulutus
- Ilmastonmuutos



Oikeuspyramidi

- Millaiset oikeudet ovat hahmoillenne vähiten tärkeitä?
- Millaiset oikeudet ovat hahmoillenne tärkeimpiä?

YK:n ihmisoikeuksien julistuksesta ja erillissopimuksista poimittuja oikeuksia

- MIELIPITEEN- JA SANANVAPAUS
- NAISTEN OIKEUDET
- VAMMAISTEN HENKILÖIDEN OIKEUDET
- OIKEUS RIITTÄVÄÄN ELINTASOON, TERVEYDENHOITOON, ASUNTOON, VAATETUKSEEN JA RAVINTOON
- SYRJINNÄN KIELTO
- OIKEUS ELÄMÄÄN, VAPAUTEEN JA HENKILÖKOHTAISEEN TURVALLISUUTEEN
- OIKEUS LIIKKUA VAPAASTI
- OIKEUS OPETUKSEEN
- LAPSEN OIKEUDET
- SEKSUAALI- JA SUKUPUOLI-VÄHEMMISTÖJEN OIKEUDET
- OIKEUS SOSIAALITURVAAN
- OIKEUS SOLMIA AVIOLIITTO JA PERUSTAA PERHE
- OIKEUS OSALLISTUA JULKISEEN TOIMINTAAN JA POLIITTISEEN PÄÄTÖKSENTEKOON
- AJATUKSEN, OMANTUNNON JA USKONNON VAPAUS
- OIKEUS KANSALAISUUTEEN
- VÄHEMMISTÖJEN OIKEUDET (esim. etniset ja uskonnolliset vähemmistöt)
- PAKOLAISTEN JA TURVAPAIKANHAKIJOIDEN OIKEUDET
- OIKEUS TYÖHÖN JA RIITTÄVÄÄN PALKKAAN
- OIKEUS LEPOON JA VAPAA-AIKAAN
- ALKUPERÄISKANSOJEN OIKEUDET
- OIKEUS OMAISUUTEEN

Lähteet

- Kuvat Bing AI ja Pixabay
- Ihmisoikeuksien riski-indeksi: <https://reliefweb.int/map/world/world-human-rights-risk-index-2014>
- <https://www.amnesty.fi/tietoa-amnestysta/ihmisoikeudet/>